

जुलै-ऑक्टोबर २०१९ मधील अतिवृष्टी व
पुरामुळे शेतीपिकांचे नुकसान झाल्याने
बाधित शेतकऱ्यांना मदत देण्याककरिता
निधी वितरीत करण्याबाबत.....

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : सीएलएस-२०१९/प्र.क्र.१७७/म-३

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२

तारीख:- ११ सप्टेंबर, २०२०

- संदर्भ:** १) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्रमांक: सीएलएस-२०१५/ प्र.क्र.४०/ म-३,
दिनांक १३/५/२०१५
- २) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्रमांक: सीएलएस-२०१९/ प्र.क्र.१६५/ म-३,
दिनांक २९/०८/२०१९ व दिनांक ११/०९/२०१९
- ३) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्रमांक: सीएलएस-२०१९/ प्र.क्र.१७७/ म-३,
दिनांक १३/०२/२०२० आणि दिनांक १७/०२/२०२०.
- ४) विभागीय आयुक्त, कोकण यांचे पत्र क्र. मशा/नै.आ./कार्या-६/कावि-४२०६८-१/२०२०,
दिनांक २८/०२/२०२०
- ५) विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांचे पत्र क्र. २०२०/मशाका/नै. आ./कावी,
दि.१४/०२/२०२०
- ६) विभागीय आयुक्त, नाशिक यांचे पत्र क्र. निधीमा/२०१९/प्र. क्र.२२/तामे२३(४), जा. क्र.
४८५७, दि. ०८/०६/२०२०
- ७) विभागीय आयुक्त, नागपूर यांचे पत्रक्र.मशा-७(५)/नैआव्य/कावि/५७८/२०२०,
दि. २०/०७/२०२०

प्रस्तावना :-

सन २०१९-२० मध्ये राज्यातील विविध जिल्ह्यात दि. २६ जुलै, २०१९ व त्यानंतर झालेल्या अतिवृष्टीमुळे पुराचे पाणी शहरी व ग्रामीण भागामध्ये पसरले. या पूर परिस्थितीमुळे बाधित झालेल्या कुटुंबियांना मदत देण्याबाबत मा. मुख्यमंत्री यांच्या अध्यक्षतेखालील मंत्रीमंडळ उपसमितीने दिनांक १९/०८/२०१९ रोजीच्या बैठकीत घेतलेल्या निर्णयानुसार बाधितांना दयावयाच्या मदतीचे दर व निकष शासन निर्णय क्रमांक: सीएलएस-२०१९/प्र.क्र.१६५/म-३, दिनांक २९/०८/२०१९ आणि दिनांक ११/०९/२०१९ अन्वये निश्चित करण्यात आले आहेत.

२. दिनांक २९/०८/२०१९ आणि ११/०९/२०१९ रोजीच्या शासन निर्णयामधील परिच्छेद क्रमांक ४ (१ ब) नुसार “ज्या शेतक-यांनी नुकसान झालेल्या पिकासाठी पीक कर्ज घेतले नाही परंतु त्यांच्या पिकांची अतिवृष्टीमुळे व पुरामुळे किमान ३३% हानी झाली आहे अशा शेतक-यांना १ हेक्टरच्या मर्यादेत (संबंधित शेतक-याकडे १ हेक्टरपेक्षा जास्त कितीही शेती असली तरी) दि. १३/०५/२०१५ च्या शासन निर्णयातील राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधी (SDRF) नुसार त्या त्या पिकासाठी/क्षेत्रासाठी अनुज्ञेय असलेल्या मदतीच्या दराच्या तिप्पट दराने येणारी रक्कम मदत म्हणून देण्यास मान्यता देण्यात आली आहे.”

३. त्यानुसार वरील आपत्तीमध्ये बाधित झालेल्या शेतकऱ्यांना मदत देण्यासाठी आवश्यक असलेल्या मदतीचा प्रस्ताव विभागीय आयुक्त, कोकण, औरंगाबाद, नाशिक व नागपूर यांनी संदर्भाधीन क्रमांक ४ ते ७ येथील पत्रान्वये शासनास पाठविला आहे. विभागीय आयुक्त, कोकण/नाशिक/नागपूर/औरंगाबाद यांनी मागणी केल्याप्रमाणे निधी वितरीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

संदर्भाधीन क्रमांक ३ येथील दिनांक १३/०२/२०२० व दिनांक १७/०२/२०२० चे शासन निर्णय अधिक्रमित करण्यात येत आहेत.

२. दिनांक २९/०८/२०१९ आणि ११/०९/२०१९ रोजीच्या शासन निर्णयामधील परिच्छेद क्रमांक ४ (१ ब) नुसार ज्या शेतकऱ्यांनी नुकसान झालेल्या पिकासाठी पीक कर्ज घेतले नाही परंतु त्यांच्या पिकांची अतिवृष्टीमुळे व पुरामुळे किमान ३३% हानी झाली आहे अशा शेतकऱ्यांना १ हेक्टरच्या मर्यादेत (संबंधित शेतकऱ्याकडे १ हेक्टरपेक्षा जास्त कितीही शेती असली तरी) दि. १३/०५/२०१५ च्या शासन निर्णयानुसार राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधी (SDRF) नुसार त्या त्या पिकासाठी/क्षेत्रासाठी अनुज्ञेय असलेल्या मदतीच्या दराच्या तिप्पट दराने येणारी रक्कम मदत म्हणून वाटप करण्याचा शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार, बाधित झालेल्या शेतकऱ्यांना मदतीचे वाटप करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या निधीचा प्रस्ताव विभागीय आयुक्त, कोकण/औरंगाबाद/नाशिक/नागपूर यांचेकडून संदर्भाधीन क्रमांक ४ ते ७ येथील पत्रान्वये प्राप्त झाला आहे. त्यानुसार बाधित झालेल्या शेतकऱ्यांना मदतीचे वाटप करण्यासाठी या शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या विवरणपत्र "अ" मधील तपशीलानुसार एकूण रुपये ३०७,३३,००,०००/- (रुपये तीनशे सात कोटी तेहतीस लाख फक्त) इतका निधी वितरीत करण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

३. वरील प्रयोजनासाठी राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या (NDRF) दरानुसार म्हणजेच दि.१३.५.२०१५ च्या शासन निर्णयातील दरानुसार १ हेक्टरच्या मर्यादेत मदत वाटपासाठी होणारा खर्च रुपये १०२,४४,३५,००० /- (अक्षरी रुपये एकशे दोन कोटी चव्वेचाळीस लाख पस्तीस हजार फक्त) हा मागणी क्रमांक सी-६, प्रधान लेखाशीर्ष "२२४५-नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी अर्थसहाय, ०२ पुर,चक्रीवादळ,इत्यादी, १०१ अनुग्रह सहाय्य, (९१) राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या मानकानुसार खर्च, (९१) (०५) पीक नुकसानीमुळे शेतकऱ्यांना मदत, ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेतर) (२२४५ २४५२)" या लेखाशीर्षाखाली उपलब्ध करून दिलेल्या अनुदानातून भागविण्यात यावा.

४. तसेच वरील प्रयोजनासाठी राज्य शासनाकडून द्यावयाच्या वाढीव मदतीच्या दरानुसार म्हणजेच दि.१३.५.२०१५ च्या शासन निर्णयात विहित केलेल्या दराच्या दुप्पट दराने १ हेक्टरच्या मर्यादेत मदत वाटपासाठी होणारा खर्च रुपये २०४,८८,६५,००० /- (अक्षरी रुपये दोनशे चार कोटी अठ्ठाऐंशी लाख पासष्ट हजार फक्त) हा मागणी क्रमांक सी-६, प्रधान लेखाशीर्ष "२२४५-नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी अर्थसहाय, ०२ पुर, चक्रीवादळ, इत्यादी, १०१ अनुग्रह सहाय्य, (९१) राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या मानकाव्यतिरिक्त खर्च, (९१) (१२) पीक नुकसानीमुळे शेतकऱ्यांना मदत, ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेतर) (२२४५ २३०९)" या लेखाशीर्षाखाली पुनर्विनियोजनाने उपलब्ध करून दिलेल्या अनुदानातून भागविण्यात यावा.

५. या शासन निर्णयासोबतच्या विवरणपत्र "अ" मध्ये दर्शविल्यानुसार जिल्ह्यांना विभागीय आयुक्तामार्फत वितरीत करावयाचा एकूण निधी खालीलप्रमाणे दोन हप्त्यांमध्ये वितरीत करण्यात यावा.
(रुपये लाखात)

विभाग	लेखाशीर्ष २२४५ २४५२ मधून वितरीत करावयाचा निधी		लेखाशीर्ष २२४५२३०९ मधून वितरीत करावयाचा निधी		वितरीत करावयाचा एकूण निधी	
	सप्टेंबर, २०२०	ऑक्टोबर, २०	सप्टेंबर, २०२०	ऑक्टोबर, २०	सप्टेंबर, २०२०	ऑक्टोबर, २०
१	२	३	४	५	६	७
कोकण	११२७.०५	११२७.०५	२२५४.०६	२२५४.०७	३३८१.११	३३८१.१२
औरंगाबाद	१०७.८४	१०७.८३	२१५.६६	२१५.६७	३२३.५०	३२३.५०
नाशिक	१९११.६०	१९११.५८	३८२३.१९	३८२३.२०	५७३४.७९	५७३४.७८
नागपूर	१९७५.७०	१९७५.७०	३९५१.४०	३९५१.४०	५९२७.१०	५९२७.१०
एकूण	५१२२.१९	५१२२.१६	१०२४४.३१	१०२४४.३४	१५३६६.५०	१५३६६.५०

वरील तपशीलानुसार या प्रकरणी मदत वाटप करण्यासाठी आवश्यक असलेला एकूण निधी दोन हप्त्यांमध्ये माहे सप्टेंबर, २०२० मध्ये रु १५३६६.५० लक्ष (रुपये एकशे त्रेपन्न कोटी शहाशष्ट लाख पन्नास हजार फक्त) व माहे ऑक्टोबर, २०२० मध्ये रु १५३६६.५० लक्ष (रुपये एकशे त्रेपन्न कोटी शहाशष्ट लाख पन्नास हजार फक्त) याप्रमाणे निधी वितरीत करण्यात यावा. कक्ष अधिकारी (म-११) यांनी या प्रमाणे सदर निधी अर्थसंकल्पीय वितरण प्रणालीवर विभागीय आयुक्तामार्फत वितरीत करावा.

६. उपरोक्त दराने देण्यात येणारी मदत ही केवळ याच घटनेसाठी मर्यादित राहिल. ही बाब अन्य प्रकरणी पुर्वोदाहरण म्हणून समजण्यात येऊ नये. तसेच प्रस्तुत निधी वितरीत करतांना दि.२९/८/२०१९ व दि. ११/०९/२०१९ रोजीच्या शासन निर्णयामधील अटी व शर्तीची पूर्तता करण्यात यावी. तसेच मदतीचे वाटप करताना खालीलप्रमाणे दक्षता घेण्यात यावी.

- प्रचलित नियमानुसार शेती / बहुवार्षिक फळपिकाच्या नुकसानीकरीता मदत ३३ टक्के अथवा त्याहून अधिक नुकसान झालेल्यांना अनुज्ञेय राहिल.
- प्रचलित पध्दतीनुसार कृषी सहायक, तलाठी व ग्राम सेवक यांच्या संयुक्त स्वाक्षरीने पूर्ण करण्यात आलेल्या पंचनाम्यानुसार सर्व जिल्हाधिकारी यांनी दिलेल्या अहवालानुसार मदतीचे वाटप जिल्हाधिकारी यांना करावे.
- संबंधित बाधितांच्या बँक बचत खात्यात मदतीची रक्कम थेट जमा करण्यात यावी.
- कोणत्याही बाधितांना रोखीने किंवा निविष्टा स्वरूपात मदत करण्यात येऊ नये.
- पिकांच्या नुकसानीबाबतची मदतीची रक्कम खातेदारांच्या बँक खात्यावर थेट जमा करताना मदतीच्या रक्कमेमधून कोणत्याही बँकेने कोणत्याही प्रकारची वसुली करू नये. याकरिता सहकार विभागाने योग्य ते आदेश निर्गमित करावेत.
- ही मदत वाटप करताना मागील वर्षी ऑक्टोबर-नोव्हेंबर २०१९ मधील अवेळी पावसामुळे झालेल्या नुकसानीसाठी मदत वाटप केलेल्या शेतकऱ्यांना मदतीची व्दिरुक्ती होणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

७. सदर निधी ज्या प्रयोजनासाठी वर्ग करण्यात आला आहे त्याच प्रयोजनासाठी त्याचा वापर होत आहे याची विभागीय आयुक्त, नाशिक यांनी खातरजमा करावी. निधी वाटपाचे लेखे, अभिलेखे, नोंदवह्या विहित कार्यपद्धतीनुसार अनुदान आहरीत व वितरीत होणाऱ्या कार्यालयाच्या स्तरावर अद्ययावत ठेवण्यात याव्यात. झालेल्या खर्चाचा कोषागार कार्यालय व महालेखापाल कार्यालयात नोंदविण्यात आलेल्या खर्चाशी दर तीन महिन्यांनी ताळमेळ घेवून त्याबाबतची उपयोगिता प्रमाणपत्रे या विभागाकडे तात्काळ सादर करण्यात यावी. कोणत्याही परिस्थितीत मंजूर निधीच्या मर्यादेपक्षा जास्त खर्च होणार नाही याची दक्षता घेण्यात यावी. वितरीत अनुदानातून जर काही रक्कम खर्ची पडणार नसेल तर ती विहित वेळेत शासनास प्रत्यार्पित करावी.

८. हे आदेश वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक : १७९/व्यय-९/२०२०, दिनांक २१.०८.२०२० अन्वये मिळालेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहेत.

९. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२००९१११३४६१०१९१९ आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सु. ह. उमराणीकर)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
२. मा. उप मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
३. मा. विरोधी पक्ष नेता (विधानसभा/विधान परिषद), विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई,
४. महाराष्ट्र विधानमंडळाचे सर्व सन्माननीय विधान सभा/विधान परिषद सदस्य,
५. अपर मुख्य सचिव (वित्त), मंत्रालय, मुंबई,
६. विभागीय आयुक्त, कोकण/नाशिक/औरंगाबाद/नागपूर
७. जिल्हाधिकारी, सर्व
८. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) १/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
९. महालेखापाल (लेखा परिक्षा) १/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
- १० संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई,
- ११ सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
- १२ वित्तिय सल्लागार व सहसचिव, मदत व पुनर्वसन प्रभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १३ कार्यासन अधिकारी (म-११), मदत व पुनर्वसन प्रभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १४ वित्त विभाग (कार्यासन व्यय-९/अर्थ-६), मंत्रालय, मुंबई
- १५ निवड नस्ती (कार्यासन म-३).

शासन निर्णय , महसुल व वन विभाग, क्रमांक :सीएलएस-२०१९/प्र.क्र.१७७/म-३,
दिनांक: ११ सप्टेंबर, २०२० चे विवरणपत्र " अ "

(रक्कम रुपये लाखात)

अ. क्र.	जिल्हा	राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या दरानुसार १ हेक्टरच्या मर्यादेत मदत वाटपासाठी वितरीत करावयाचा निधी (लेखाशीर्ष - २२४५ २४५२)	राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या दराच्या दुप्पट दराने १ हेक्टरच्या मर्यादेत राज्य शासनाच्या निधीतून मदत देण्यासाठी वितरीत करावयाचा निधी (लेखाशीर्ष- २२४५ २३०९)	एकूण वितरीत करावयाचा निधी
१	२	३	४	५
१	नागपूर	१४३२.४२	२८६४.८५	४२९७.२७
२	वर्धा	७७.५०	१५४.९९	२३२.४९
३	भंडारा	४७५.३२	९५०.६४	१४२५.९६
४	गोंदिया	१८९.०६	३७८.१२	५६७.१८
५	चंद्रपूर	४४४.७३	८८९.४५	१३३४.१८
६	गडचिरोली	१३३२.३७	२६६४.७५	३९९७.१२
नागपूर विभाग		३९५१.४०	७९०२.८०	११८५४.२०
७	ठाणे	३६९.६७	७३९.३३	११०९.००
८	पालघर	४१७.९७	८३५.९३	१२५३.९०
९	रायगड	१०२३.४२	२०४६.८४	३०७०.२६
१०	रत्नागिरी	९१.२८	१८२.५२	२७३.८०
११	सिंधुदुर्ग	३५१.७६	७०३.५१	१०५५.२७
कोकण विभाग		२२५४.१०	४५०८.१३	६७६२.२३
१२	औरंगाबाद	२१५.६४	४३१.२८	६४६.९२
१३	लातूर	०.०३	०.०५	०.०८
औरंगाबाद विभाग		२१५.६७	४३१.३३	६४७.००
१४	नाशिक	१०४७.६१	२०९५.२३	३१४२.८४
१५	धुळे	४१९.०७	८३८.१५	१२५७.२२
१६	जळगाव	३९८.०१	७९६.०३	११९४.०४
१७	अहमदनगर	८५४.०८	१७०८.१६	२५६२.२४
१८	नंदूरबार	११०४.४१	२२०८.८२	३३१३.२३
नाशिक विभाग		३८२३.१८	७६४६.३९	११४६९.५७
एकूण		१०२४४.३५	२०४८८.६५	३०७३३.००